

Raad van de
Europese Unie

**Brussel, 3 oktober 2022
(OR. en)**

**12997/1/22
REV 1**

**SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333**

NOTA I/A-PUNT

van:	het Comité voor sociale bescherming
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers (1e deel)/de Raad
Betreft:	Kernuitdagingen op sociaal gebied: kernboodschappen van het Comité voor sociale bescherming op basis van de jaarlijkse evaluatie van de prestatie-monitor sociale bescherming - Goedkeuring

Voor de delegaties gaan hierbij de kernboodschappen van het Comité voor sociale bescherming op basis van de jaarlijkse evaluatie van de prestatie-monitor sociale bescherming (SPPM) en ontwikkelingen in het beleid inzake sociale bescherming, met het oog op de goedkeuring ervan door de Raad op 17 oktober 2022.

Het volledige verslag staat in document 12997/22 ADD 1.

De bij dat verslag gevoegde landenprofielen van de prestatie-monitor sociale bescherming (SPPM) staan in de documenten 12997/22 ADD 2-4.

*Kernboodschappen van het Comité voor sociale
bescherming*

Jaarverslag 2022

*Evaluatie van de prestatieindicator sociale bescherming (SPPM)
en de ontwikkelingen in het beleid inzake sociale bescherming*

KERNBOODSCHAPPEN

1. **Conform zijn in artikel 160 VWEU beschreven mandaat heeft het Comité voor sociale bescherming (SPC) voor de Raad** op basis van de meest recente beschikbare gegevens en informatie **zijn jaarlijkse evaluatie opgesteld van de sociale situatie in de EU en de beleidsontwikkelingen in de lidstaten**. Aan de hand daarvan wijst het SPC op de volgende bevindingen en gemeenschappelijke prioriteiten, die als leidraad moeten dienen voor werkzaamheden ter voorbereiding van de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023.
2. **In 2021 zagen de EU-lidstaten weer groei**. Mede dankzij de verbeterende gezondheids-situatie en de gecoördineerde maatregelen op EU- en nationaal niveau om de gevolgen van de COVID-19-pandemie te verzachten, bereikte de EU-economie in het najaar van 2021 weer haar productieniveau van vóór de pandemie. De werkloosheid piekte tijdens de pandemie op 7,8 % eind 2020 en nam af tot 6,0 % medio 2022. De reële inkomens van huishoudens gingen er in 2021 ook op vooruit.
3. **In 2022 heeft de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne geleid tot een nieuw economisch en geopolitiek klimaat**. De daaruit voortvloeiende energie- en grondstofprijzen, de verstoringen van de voorziening en de toenemende onzekerheid brengen het herstel van Europa na de pandemie in het gedrang en dragen ertoe bij dat het sociaal en economisch klimaat erop achteruitgaat. Door de hoge energieprijzen, de toenemende inflatie en de hoge algemene kosten van levensonderhoud belanden mogelijk veel huishoudens in een onzekere economische situatie, met name gezinnen met een lager inkomen, die een groter deel van hun inkomen aan energie en voedsel besteden, waardoor de geboekte vooruitgang van de afgelopen jaren met minder werkloosheid, armoede en ongelijkheid in veel landen ongedaan wordt gemaakt.
4. **De oorlog heeft ook een enorme humanitaire crisis veroorzaakt: sinds het begin van het conflict zijn meer dan 12 miljoen Oekraïners hun land ontvlucht**. De toestroom van vluchtelingen in Europa zet druk op de capaciteit van een aantal EU-landen om mensen die op de vlucht zijn voor oorlog op te vangen en te beschermen, en vormt een zware last voor de stelsels sociale bescherming en sociale inclusie in heel Europa.

5. **Vóór de Russische invasie in Oekraïne konden over het algemeen positieve ontwikkelingen in de sociale situatie worden waargenomen. De meeste SPPM-indicatoren voor 2021 wezen op positieve veranderingen in de lidstaten die het effect van het herstel en de bijdrage aan de stelsels voor sociale bescherming en sociale inclusie weerspiegelen, zoals:**

- **een vermindering van het risico op armoede of sociale uitsluiting** in meer dan een derde van de lidstaten, wat met name te danken is aan dalingen in de **ernstige materiële en sociale deprivatie** in veel landen, hoewel wel er sprake is van **gemengde ontwikkelingen** in het armoederisicopercentage en het aandeel van de bevolking in (bijna) werkloze huishoudens;
- **aanzienlijke verminderingen** van de **ernst van de armoede** bij de algemene bevolking in ongeveer een derde van de lidstaten en **minder hardnekkige armoede** in de helft van de landen, wat deels toe te schrijven is aan **toenames in de impact van sociale overdrachten** in een derde van de lidstaten;
- **de situatie van kinderen is over het algemeen verbeterd** in veel lidstaten, zoals blijkt uit de vermindering van het risico op armoede of sociale uitsluiting, van hun materiële en sociale deprivatie en van de armoedekloof voor kinderen (hoewel voor die kloof in zeven lidstaten wel stijgingen werden waargenomen);
- **de situatie voor jongeren is ook verbeterd**, met een daling van het NEET¹-percentage en van het aantal vroegtijdige schoolverlaters in een derde van de landen;
- **de arbeidsparticipatie van oudere werknemers bleef stijgen** in een twee derde van de lidstaten, wat toe te schrijven is aan verbeteringen op de arbeidsmarkt in 2021;
- **een verbetering van de armoede en relatieve inkomenssituatie van ouderen** (van 65 jaar en ouder), met een daling van hun risico op armoede of sociale uitsluiting in bijna de helft van de landen.

¹ Geen scholing, geen werk, geen stage.

6. **Toch moesten er bij de ontwikkelingen in 2021 een aantal punten in het oog worden gehouden, namelijk:**
- een stijging van de **langdurige werkloosheid** in bijna een derde van de landen;
 - een stijging van het **aandeel van de bevolking in (bijna) werkloze huishoudens** in een derde van de lidstaten;
 - gemengde ontwikkelingen met betrekking tot **inkomensongelijkheid** met dalingen in een derde van de lidstaten, maar in een vergelijkbaar aantal lidstaten ook stijgingen.
7. **De Europese pijler van sociale rechten, samen met de kerndoelen van de EU op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en vermindering van armoede en sociale uitsluiting die zijn opgenomen in het actieplan voor de uitvoering van de pijler, vormt het noodzakelijke kader voor maatregelen op EU- en lidstaatniveau.** De toezeggingen van de lidstaten werden in juni 2022 aan de EU-ministers van Werkgelegenheid en Sociale Zaken voorgelegd en komen overeen of overstijgen zelfs de kerndoelen van de EU. Aangezien de doelen onderling van elkaar afhankelijk en elkaar versterken, moeten op alle beleidsterreinen coherente beleidsmaatregelen worden genomen. Wat het doel voor armoedebestrijding betreft, is het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd in de meeste lidstaten constant gebleven of gedaald ten opzichte van 2019.
8. In het huidige onstabiele klimaat moeten de EU en de lidstaten gerichte en doeltreffende beleidsmaatregelen blijven nemen ter verbetering van de sociale inclusie en de sociale bescherming en ter vermindering van de risico's voor kwetsbare huishoudens en personen. Maatregelen die buiten het sociale beleidsterrein vallen, moeten ook de sociale situatie in de Unie helpen te verbeteren. Bij alle hervormingen, met inbegrip van hervormingen die gericht zijn op de groene en de digitale transitie, moet rekening worden gehouden met sociale en werkgelegenheidskwesties. Door het gebruik van beoordelingen van de verdelingseffecten op te voeren, kunnen schadelijke sociale gevolgen worden voorkomen.

9. **De veerkracht van de socialebeschermingsstelsels moet verder worden versterkt zodat ze de huidige en toekomstige uitdagingen aankunnen.** Het moderniseringsproces is in veel lidstaten aan de gang en moet worden voortgezet door de beginselen van actieve inclusie toe te passen, met de nadruk op adequate inkomenssteun, steun voor sociale integratie en arbeidsmarktparticipatie, naast het aanbieden van betaalbare en hoogwaardige diensten. Het moet een prioriteit blijven ervoor te zorgen dat atypische werknemers en zelfstandigen ook gedekt zijn door socialebeschermingsstelsels. Er is doeltreffend beleid nodig om het probleem van het niet-benutten van uitkeringen aan te pakken met verdere vereenvoudiging van en integratie in de verstrekking van uitkeringen en meer transparantie van de socialebeschermingsstelsels, ondersteund door digitale technologieën.
10. **Gezien de sociale en economische gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne is het nodig de sociale vangnetten verder te versterken en de gerichte inspanningen ter ondersteuning van de meest kwetsbaren voort te zetten.** Maatregelen om de economische gevolgen van de stijgende energieprijzen te verzachten, met name voor huishoudens met een laag inkomen, inspanningen ter bestrijding van de toenemende dakloosheid en uitsluiting op de woningmarkt, steun voor kwetsbare gezinnen en kinderen, en blijvende steun zodat Oekraïense vluchtelingen toegang hebben tot essentiële diensten en de arbeidsmarkt, moeten op EU- en nationaal niveau een prioriteit blijven.

11. **Gezien de vergrijzende samenleving en de veranderende economie en arbeidsmarkten moeten de inspanningen om zowel de toereikendheid als de duurzaamheid van de pensioenstelsels te waarborgen, worden voortgezet.** Maatregelen om de pensioengerechtigde leeftijd of de loopbaanvereisten, uitkeringen of de pensioenopbouw aan te passen aan de stijgende levensverwachting moeten worden aangevuld met strategieën voor actief ouder worden en flexibele werkopties, met inbegrip van de mogelijkheid om pensioenen te combineren met inkomen uit werk, en moeten waarborgen dat werknemers met een lange loopbaan die vroeg tot de arbeidsmarkt zijn toegetreden, eerlijk worden behandeld. Het beleid moet ook de toegang tot de pensioenstelsels voor mensen met atypische arbeidsvormen en zelfstandigen vergemakkelijken. Om de hardnekkige pensioenkloof tussen mannen en vrouwen aan te pakken, is een grotere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt nodig, door middel van inspanningen om de loonkloof tussen mannen en vrouwen aan te pakken, ondersteunend beleid voor personen met zorgtaken, met inbegrip van toegang tot hoogwaardige en betaalbare zorg, gelijke-ouderschapsmaatregelen voor gemakkelijker de terugkeer naar de arbeidsmarkt na een loopbaanonderbreking, en zorgkredieten of andere mechanismen die worden verstrekt om verzorgers (meestal vrouwen) te compenseren voor de tijd die zij zonder betaald werk hebben besteed aan het zorgen voor gezinsleden.
12. **De COVID-19-pandemie heeft duidelijk gemaakt dat de capaciteit van de nationale gezondheidszorgstelsels moet worden uitgebreid om de gezondheidsresultaten van de bevolking te verbeteren en om beter te kunnen reageren op toekomstige crisissituaties.** Sterkere integratie en coördinatie tussen de gezondheidssector en de sociale sector blijven daarvoor van essentieel belang. Het heroriënteren van de dienstverlening van ziekenhuizen naar eerstelijnszorg blijft een belangrijke prioriteit, onder meer via investeringen in nieuwe eerstelijnszorgafdelingen, een grotere inzet van e-gezondheidsoplossingen en een hernieuwde focus op ziektepreventie en gezondheidsbevordering. De capaciteit van het medisch personeel moet worden uitgebreid, onder meer met meer opleidingsmogelijkheden en ondersteunende maatregelen om de medische beroepen aantrekkelijker te maken. Het is nodig stimuleringsmaatregelen op regionaal en subregionaal niveau en nationale kaders voor kwaliteitsbeoordeling op elkaar af te stemmen om de ongelijke verdeling van gezondheidswerkers aan te pakken en een billijke verdeling tussen de regio's te waarborgen.

13. **Gezien de vergrijzing in de EU moet de toegang tot toereikende, betaalbare en hoogwaardige langdurige zorg worden gewaarborgd².** De toereikendheid van de sociale bescherming voor langdurige zorg moet worden verbeterd, zodat langdurige zorg tijdig, alomvattend en betaalbaar is voor wie ze nodig heeft. Er moet worden gezorgd dat langdurige zorg in alle omgevingen beschikbaar is, onder meer door thuiszorg en gemeenschapszorg te ontwikkelen en/of te verbeteren en er moet bijzondere aandacht worden besteed aan geografische verschillen. Er moet worden gezorgd voor hoogwaardige criteria en normen in alle omgevingen voor langdurige zorg, en kwaliteitsborging moet worden verbeterd om de bestaande structurele tekortkomingen in de zorgverlening aan te pakken. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de diversiteit van de zorgdiensten, zorgomgevingen en voorkeuren van zorggebruikers. Dienstverlening moet persoonsgericht en geïntegreerd zijn en gepaard gaan met preventieve maatregelen en ondersteuning voor zelfstandig wonen, in alle zorgomgevingen. De behoeften aan vaardigheden en de werknemerstekorten moeten worden aangepakt, onder meer door eerlijke arbeidsvoorwaarden te waarborgen. Inspanningen ter bevordering van hoogwaardige formele zorg moeten gepaard gaan met maatregelen ter ondersteuning van mantelzorgers, onder meer via opleiding, advies, psychologische ondersteuning, respijtzorg, ondersteuning om werk en zorgtaken te combineren en financiële steun.
14. **In de bredere context van de zorg zijn ook maatregelen nodig om de beschikbaarheid, kwaliteit en betaalbaarheid van voor- en vroegschoolse educatie en opvang te verbeteren** om de ontwikkeling van het welzijn, de vaardigheden en de competenties van kinderen te ondersteunen, de intergenerationele armoede-overdracht te doorbreken en de arbeidsmarktparticipatie van ouders te ondersteunen.
15. **Bij de inspanningen om de dekking en toereikendheid van de stelsels voor sociale bescherming, pensioenen, gezondheidszorg en langdurige zorg te verbeteren, moet ook worden nagedacht over hoe die stelsels moeten worden gefinancierd, want toereikendheid en duurzaamheid gaan hand in hand.** Hoewel het evenwicht tussen de verschillende financieringsbronnen specifiek blijft voor elke lidstaat, zou het nuttig zijn om nieuwe en alternatieve financieringsbronnen verder te bespreken. De lidstaten moeten gebruik blijven maken van bestaande EU-fondsen, met name het ESF+ and de herstel- en veerkrachtfaciliteit, om hun hervormingsinspanningen te ondersteunen.

² Zonder afbreuk te doen aan de lopende onderhandelingen over de *aanbeveling van de Raad over toegang tot betaalbare en hoogwaardige langdurige zorg* (COM (2022) 441)

16. **Het Europees Semester blijft een effectief coördinatie-instrument** voor het bevorderen van duurzame en inclusieve economische groei, concurrentievermogen, werkgelegenheid en adequate sociale bescherming en sociale inclusie. Aangezien veel van de door de lidstaten genomen hervormingsmaatregelen deel uitmaken van de nationale herstel- en veerkrachtplannen, blijft het van essentieel belang dat de Raad Epsco en zijn adviesorganen nauw betrokken blijven bij de voortdurende monitoring van de uitvoering van die plannen.
17. Om de sociale dimensie van Europa te versterken en de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten op EU- en lidstaatniveau te ondersteunen, met inachtneming van de respectieve bevoegdheden, moet een **constructieve dialoog worden voortgezet tussen de EU-instellingen, de lidstaten, de sociale partners en maatschappelijke organisaties.**
18. De Europese Commissie wordt verzocht om bij de voorbereidende werkzaamheden voor de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023 met bovenvermelde beleidsrichtsnoeren rekening te houden.